

ERDÉLYI MUNKÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 20 KOR., FÉLÉVRE 10 KOR., NEGYEDÉVRE 5 KOR. EGYES SZÁM ÁRA 50 FILLÉR

ERDÉLYRÉSZI SZOCIALISTA PÁRT
HIVATALOS KÖZLÖNYE
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁRT, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR
9. SZÁM. □ TELEFONSZÁM: 13-34.

Krónikás írások

Hogy mi az a fehér terror? Rémséges adatok szolgáltatják erre a legmegdöbbentőbb bizonyítékokat. A polgári lapok, a tőke sajtója — ezek között elsősorban a „Keleti Ujság” — a vörös terrortól ijesztő híreket szokott összehalmozni, de mélységesen hallgat arról, hogy a fekete „szent”-ek fehér terrorjának kegyetlen eszközei felülmulnak minden emberi képzeletet.

A budapesti antant-bizottság a rendőrségi fogházba küldött egy tisztet, hogy a börtönfalakon át kiszivárgott jajveszélések okait megállapítsa. Erről a fogházlátogatásról egy rövid jelentés készült, amit hivatalosan nyilvánosságra hoztak. Ennek az egy tisztnek egyszeri látogatás elegendő volt ahhoz, hogy többek között a következőket állapítsa meg:

A pusztá gyanu alapján összefogdosott áldozatoknak a legembertelenebb kínzásban van részük.

Terhes asszonyoknak a hasát ütik addig — amíg abortál, vagy ki tudja meddig?

Szűk cellákban összezsúfolják foglyaikat, hogy aludni is csak állva tudnak s csak verésre és egyéb kínzásra viszik ki őket. Az ilyen alkalmat használják fel a szerencsétlenek az öngyilkosságokra. Egy esetben egyszerre négyen ugrottak le a második emeletről s aki nem halt meg, nem részesítették orvosi segélyben, mint ahogy a betegekhez és véresre vert emberekhez sem szokásuk orvost hívni.

A rabkórházban a szemlét tartó tiszt olyan betegeket talált, kiket a kínzások bénítottak meg, vagy teitek betegekké.

Ezeket mondja el a hivatalos látogatáson járt jelentést tevő. Ebből azonban el lehet képzelni mindazt, amit ő nem látott. Egy Budapesten megjelent, nem hivatalos, de cenzurázott alkalmi ujságból azt olvassuk, hogy a fehér tisztek dunántúli terrorját nem lehet még antiszemita pogromnak sem nevezni. Embermészárlás. Megjelennek a vasúti állomásokon és egyre-másra akasztják fel a vasutasokat. És ki tudja még kiket? És ki tudja, hány embert?

Ilyen békességet hirdet az embereknek a kereszt „szocializmus”-a. A legkegyetlenebb emberirtást. Felesleges mindezek után azt kutatnunk, hogy mit hozott a papuralom a munkásjóléti, munkabérvizonyokra? Munkanélküliséget és kenyér helyett a kínzó kamrákat. Ez a fekete mensevikizmus, amely rövidéletű dühöngésében megmutatta és örökre emlékeztetéssé tette magát a nagy tömegek előtt.

**

A népitélet. Néhány héttel ezelőtt tartották meg a képviselőválasztásokat Bulgáriában, melyek a szocialisták és a parasztpártiak teljes győzelmével végződtek. Az eredmény a következő: a parasztpárt 85, a szociáldemokraták 39, a demokraták, radikálisok, progresszisták pedig összesen 56 mandátumot hódítottak meg. A régi pártok teljesen ki-

buktak, úgy hogy Radoslawoff, volt miniszterelnök is egyetlen egy mandátumhoz sem juthatott.

Szocialista értekezlet Nagyszebenben

— Az „Erdélyi Munkás” kiküldött tudósítójától —

Klein elvtárs felszólalása után Vas. Sirbu elvtárs (Petrozsény) jelentkezik szólásra, aki szintén a választásokban való részvétel ellen foglal állást. Meg kell vizsgálnunk — mondja —, hogy milyen állapotok között választunk.

Az ő véleménye is az, hogy semmi körülmények között nem szabad résztvenni a választásokban.

Ungár Fülöp (Brassó) javaslatot tesz, hogy a választási propagandában részt kell venni, azonban a választásokat bojkotálni kell.

Oregyán József (Lugos): Jelen körülmények között lehetetlennek tartja, hogy a párt a választási akcióban résztvegyen, mert sem szóban, sem írásban nem lehet agitációt kifejteni. A pártvezetőség határozati javaslatát úgy szeretné módosítani: mondja ki az értekezlet, hogy a párt semmi szín alatt nem vesz részt a választásokon és ugyanekkor egy kiáltvány kibocsátását javasolja, amelyben meg kell indokolni, hogy miért bojkotálja a szocialista párt a választásokat.

Em. Socor (Bukarest) kijelenti, hogy nem helyesli azt az álláspontot, amely a választások negligálását célozza. A választásokban való részvétel nem jelenti a burzsoázia diktatúrájának az elismerését, mint ahogy nem jelenti a cenzura elismerését sem az a körülmény, hogy a szocialista sajtó a cenzura alatt is megjelenik, mert eszerint, ha konzekvensek akarnánk lenni, nem maradna más hátra, mint megszüntetni az összes szocialista lapokat.

Dr. Roman Valér (Nagyszeben): Meghallgatta mind a két irányzat képviselőit és ezek után az a meggyőződése, hogy azok, akik az előadók által előterjesztett határozati javaslat ellen foglalnak állást, nem őszinték, nem mondják meg őszintén az igazi okot, miért nem akarnak résztvenni a választásokon.

Ne tévesszük össze a parlamentarizmust a

miniszteriálijussal. A miniszteriálijus, elismeri, sokat ártoit a munkásosztálynak, mert a kormányban résztvevő szocialisták sok esetben a burzsoázia szekerét voltak kénytelenek tolni, de a szocialista képviselők kötelessége, hogy felemeljék tiltakozó szavukat az olyan törvények ellen, melyek a munkásosztály kárára vannak és leleplezzék az uralkodó osztály gazságait. Kéri a pártvezetőség határozati javaslatának elfogadását. (Befejező közlemény a jövő számban.)

Népoktatás

Az iskolai év kezdetével a szegény proletárnak ezer gondja mellé az iskola kérdése is sorakozik. Az a visszaélés, a melyet a népoktatással elkövetnek, a munkást sújti a legjobban. A kivételes állapot és megszállás a helyzetet súlyosbította, a felekezeti iskolák fentartóinak szabad kezét adtak a zsarolásra. E területeken az elemi oktatás ingyenes volna törvény szerint, mindezek dacára azt látjuk, hogy valóságos uzsorát üznek az iskolával. Hogy fogalmat alkossunk ezekről a visszaélésekről, egy pár számmal fogjuk illusztrálni.

a zsidó elemi iskolában fizettek évi beiratási díjat 1 korona 50 fillért, most 320 koronát. Ne tessék eltévesztetni, nem fillér, hanem 320 korona. Ehhez a nagy összeghez vegyük hozzá azt a silány oktatást, amit az ilyen felekezeti iskolák nyújtanak. Teletömik a gyermek fejét nacionalista és vallási fanatizmussal, amely minden, csak nem kultúra.

Azonban nemcsak a zsidó iskola ilyen. Valamennyi felekezeti iskolában ez a helyzet. Mutassunk be egy előkelő róm. kath. iskolát, a Marianumot. Római katolikus vallásuk fizetnek 600 koronát, más felekezetűek 1300 koronát. A gazdag katolikus egyház az állam által neki ajándékozott vagyomból semmit sem akar áldozni a kultúrára. A papi vagyon szekularizációja ellen tiltakoznak azon a címen, hogy azt oktatás céljaira használják fel. Hol van itt az oktatás, amikor 1300 koronát fizettetnek tandíjat. Csak nem templomi énekekre költik el azt a rengeteg vagyont, amit az államtól összeharácsoltak népoktatás címén? Vissza kell adni az egyházi vagyont az államnak és ingyenessé kell tenni a népoktatást az elemiől kezdve az egyetemig. Ezt követeli a szocialista párt programja is. Minden kulturállamban igyekeznek ingyenessé tenni az oktatást, hogy a proletár-gyermek is hozzá férjen az iskolához. Nálunk ebben is visszafejlődés van, még jobban megdrágítják a nevelést.

Munkanéküliség és razzia

A negyven év előtti Németország porosz rendőrsége találta ki a stats-razziákat, a melynek az lett volna a célja, hogy a dologkerülő elemeket összefogdossák. Ez az üdőzés annyira elfajult, hogy maga a rendőrség sokalta ezt a hiába való hajszát, ami semmi célt sem szolgált, mert a dologkerülők rendszeresen nem a rongyos proletártömegek között tartózkodnak. Ezek jól öltözött urak, a parkettes kártyaszobákban találhatóak, akik évszámra egyebet nem csinálnak, csak kártyáznak. A rongyos proletár nem munkakerülő, csak sorsüldözött, akinek csak az lehet a hibája, hogy a tőke miután kihasználta és mint a citromot kiszívta minden erejét, az utcára kidobja, munkanékülivé teszi. A német rendőrség belátta, hogy a munkanéküliséget ilyen eszközökkel megoldani nem lehet, ennek sokkal mélyrehatóbb szociálpolitikai okai vannak. De minden ilyen hajszát célját tévesztette. Az itteni munkanéküliséget innen illetőségi helyükre küldik, máshonnan az idevaló illetőségeket ide küldik, legfeljebb csak helycseréről lehet szó. Miután a munkanéküliek a maguk körforgását megcsinálták, visszakerülnek a kiindulási pontjukra. Ezt a kérdést csak munkaalkalmakkal lehet megoldani és nem rendőri ászisztenciával. A munkanéküliség nem a munkás bűne. Bűne a mai anarchisztikus termelési rendszernek és a mai burzsoa állam rendszerének.

Normális időkben is gyakran megismétlődik a gazdasági krízis és ezzel együtt a munkanéküliség is. Ennek oka részben a gyorsan fejlődő gyáripár és tultermelés, részben az alacsony munkabérek miatt fogyasztóképtelenné tett tömegek. Ez a helyzet árufelhalmozódást idéz elő, az árufelhalmozódás miatt keletkezett gazdasági krízis 10 évenként szokott megismétlődni. Ez a helyzet normális időkben. Most azonban sokkal rosszabb a munkanéküliség és nehezebben találhatunk enyhe megoldást, most már nemcsak belpolitikai ügy, hanem külügyi kérdés is. A háború következtében a régi piac teljesen elvesztett, de ez még nem volna nagy baj, mert ipari cikkekre most nagy szükség van mindenütt. A nagyobb baj az, hogy a háborús iparból a normálisan termelő ipari produkcóra nehezen bírunk áttérni. Ebben akadályt képez a kivételes állapot, egyéni és mozgási szabadság nélkül pedig nem lehet egészséges ipart csinálni. Az anyaghiány Damokles-kardja állandóan ott lebeg minden ipari üzem feje felett. A szállítási lehetőség igen korlátolt, nincsen remény, hogy a hiányzó anyagot pótolni lehessen. Az anyagbehozatal és kivétel teljesen lehetetlen, minden téren gazdasági bizonytalanság uralkodik. Az egy építőipart, amelyet most helyre lehetne állítani és anyag is lenne hozzá, nem lehet megkezdeni, mert szervezetlenül áll és a kiutasítások miatt senkinek sincsen építési kedve.

Mindezeknek tetejébe jön a rendőrség razzijája, a munkástömegek folytonos zaklatása, ami kevés ipar van, azt is megghusítja. Munkanékül munkás mindig van és lesz, különösen az ipari munkásság gyakori helyváltozásai miatt. Az ilyen válságos viszonyok között a munkás nem számíthat állandó foglalkozásra. Munkaalkalmat csak a munkaidő redukálásával és a tömegek fogyasztóképeségével lehet elérni. A rendőrségi razzia ezt soha sem fogja megoldani. Kulturálmunkában ezt már 40 évvel ezelőtt megállapították és rég túlhaladott álláspont a razziaikkal való kísérletezés. Németországban parlamenti interpellációban tiltakoztak a munkáltatók a razziaik ellen, a folytonos razziaik miatt nem bírtak munkaerőhöz jutni. Hogy kinek az agyában született meg Kolozsvárt az állandó razziazás, nem tudjuk. Ajánljuk az illetőnek a figyelmébe, hogy mielőtt ezt a rendszert folytatná, tanulmányozza előbb a

razziák külföldi történelmét, meg fogja tudni, hogy a 40 év előtti szociálpolitika a XX-ik században nem válik be.

*

Titkárságunk a folytonos razziaik miatt panaszt emelt a prefektus urnál, ahol kérte az igazolásoknak azonnali soron kívüli elintézését. A munkásság figyelmébe ajánljuk, hogy a munkáltatójától kérjen igazolványt arról, hogy dolgozik. A munkanéküliek pedig hordják magukkal a munkakönyvüket, vagy más írást, ami személyazonosságukat bizonyítja.

Ipari megbetegedésekről

VI.

Könyvnyomdászok megbetegedései. A könyvnyomdászok iparágához tartoznak a szedők, gépmunkások, betüöntők, segédmunkások. Ezek közül mindenestre a szedők vannak elsősorban kitéve a legtöbb megbetegedésnek, kik naponta 8 órát töltenek el testelő munkában. Ezt az időt sokszor csaknem megszakítás nélkül állva végzik, mely nagyfokban terheli meg nemcsak az alsó végtagokat (főképp a bal), hanem az egész testet is. A betüket ujjakkal fogják és így azok könnyen ólomporral szennyeződnek, különösen akkor, mikor az egyes betükből a szedőszekrényben már sok hiányzik és kénytelenek a mélyből szedni, hol természetesen a legtöbb por rakódott le. A hosszas munka alatt a szedőknek bizonyos hidegérzésük van és talán így magyarázhatjuk meg azt, hogy műhelyükben nem nagyon tűrik az ablakokkal való szellőztetést, aminek viszont az lesz a káros következménye, hogy az ólompor sem csökkenhet s a szén-sav felhalmozódása a szedőszobában növekszik. Ugy találjuk, hogy a levegő pora átlag 20 százalék, a szekrényekben lerakódó por pedig 40 százalék ólmot tartalmaz.

A betüöntők, kik a betüket ólomból, antimonból és cinből öntik és az anyagot mindenféle ócska anyagból gyűjlik össze, szintén ki vannak téve az ólompor káros hatásának, különösen az öntés utáni csiszolásnál. Stereotypiánál hasonlóképpen szenvednek a munkások az ólomporól, mi mellett még a folyékony ólomból is háramlanak rájuk veszélyek, így kisebb nagyobb égési sebek. A segédmunkások, valamint a gépmunkások kevésbé vannak kitéve a megbetegedés esélyeinek.

Számos vizsgálatból kitűnt, hogy a nyomdai munkások megbetegedései közül nem az ólommérgezés, hanem a gümőkór az uralkodó. *Albrecht* és *Heimann* a berlini munkáspénztárnál végzett vizsgálataiknál úgy találták, hogy az összes halálozásoknak 49–50 százaléka tuberkulózis volt. Talán nem lesz érdektelen egy másik statisztikai adatnak a felemlítése sem, a nyomdászok gümőkóros megbetegedései illetőleg. 1914. évben Berlinben az összlakosságból 10.000-re 2591, a nyomdászok betegsegélyző egyesületének tagjai közül 10.000-re 33 halálozás esik. Ez természetesen a régi 50 százalékhoz képest tekintélyes csökkenést mutat, ami annak tudható be, hogy a munkaidő kisebb, a szedőszobák nagyobbak és különösképpen annak, hogy a munkások felvilágosultsága összehasonlíthatatlanul jobb, mint régen. Tudjuk, hogy a tuberkulózis főképpen a munkásosztályt támadja erősen, de csodálatosképpen igen nagy számban a nyomdai munkásokat. Vajon mi lehet ennek oka? Hiszen a nyomdászok aránylag a jobban fizetett munkások közé tartoznak. Maga az ólompor, mint olyan sem ártalmas annyira, mint a vaspör, habár még mindig elegendő ingert képez a légzőszervekre. Ez azonban könnyen megbetegíti heti a munkást, részben azért, mert mint már említettem, érzékenyek lévén a hideg iránt, szívesebben tartózkodnak túlfűtött szobákban, rosszul szellőzött műhelyekben, hajla-

mosabbakká válnak a hűtőes bántalmakra. Gyakran betegszenek meg légzőszerveik és az így megbetegedett szervek a tuberkulózis iránt hajlamosabbakká lesznek. A betegség tartama pénztári statisztikai adatokból pontosan nem állapítható meg. Sokszor volt alkalmam látni és látom még ma is, hogy kezdődő kiterjedésű gümőkórral hónapokon, sőt éveken keresztül is dolgoznak a nyomdászok egy-két heti megszakítással. Általában azt látjuk, hogy a gümőkór a nyomdai munkásoknál nem olyan gyors lefolyású, nem olyan súlyos, mint más munkásoknál. Ennek magyarázatául újból azt lehetne felhozni, hogy a nyomdászok műhelyen kívül aránylag jobb viszonyok között élnek, mint más ipari munkások. És feltétlenül számolnunk kell itt a nyomdászok nagyobb intelligenciájával is. Hamar megtanul védekezni e pusztító kór ellen és ezzel némileg utját állja a baj fejlődésének, tovaterjedésének. A védekezésnél legfontosabb volna a gümőkóros munkásnak a műhelyből való kitiltása, ez azonban sajnos, legtöbbször nem vihető keresztül a gazdasági viszonyok miatt, mert mihez fogjon pl. egy 40 év körüli gümőkórosan fertőzött munkás, aki élete javát a szedőszobában töltötte. Itt is többet tehetünk az óvintézkedésekkel s kezdjük mindjárt a nyomdásztanoncokon: szigorúan el kellene tiltani a sátnya, gyengén fejlett, ugynevezett tuberkulózisra hajlamos fiatalokat a nyomdai ipartól. A szülőt, ki gyermekét a műhelybe adja, úgy látszik, az a téves hit vezeti, hogy a nyomdásziparhoz nem kell nagy testi erő, gyermekének nem kell nagy kalapácsal dolgozni, az a sok apró ólombetű nem fogja tönkretenni. Én a magam részéről sohasem mulasztom el az ilyen vérszegény gümőkóros tanoncokat figyelmeztetni ez ipar veszélyes voltára, sőt az ilyen tanulókat már többször el is tiltottam a nyomdától az iparhároság útján. A védekezésnél igen fontos, hogy a szedőszoba nagy legyen, hogy jusson bőven levegő egy-egy munkásra; általában 20 m³ levegő tekinthető ideálisnak egy-egy személyre. Elegendő és céljának megfelelő köpöcsészék legyenek a műhelyben és emellett minden nap nedves ruhával törledők fel a szedőszobák. Ha pedig már gümőkóros munkás került az egészségesek közé, úgy okvetlenül gondoskodnunk kellene arról, hogy az illető zsebben hordozható köpöcsészével legyen ellátva, hogy munkástársait köpet útján ne fertőzhesse. Tartózkodjék a munkás a szeszes italok élvezetétől, mert ez ellenálló képességét csökkenti és töltsé szabadidejét lehetőleg friss levegőn.

Másik gyakori megbetegedése a nyomdai munkásoknak az *ólommérgezés*, ennek száma annál alacsonyabb lesz minél nagyobb intelligenciájú a munkás és minél több érzéke van a tisztaság iránt. Minden munkás természetesen fogja találni, ha tudja, hogy az ólom a szervezetbe leginkább a tápcsatorna útján kerül, hogy a munka közben való cigarettázás, evés-ivás nélkül, hogy az ólomtól a kezeit megmosta volna, csak elősegíti az ólommérgezést.

Az ólommérgezés főbb tünetei a következők; az u. n. *ólom-szegély*, kékes szürke szegély a metszőfogak körül. (Össze nem tévesztendő a higany feketés és a réz vöröses szegélyével) *Ólomkolika*: rohamszerűen fellépő fájdalmak; ideghüdések, különösen és leggyakrabban az orsóideg benuvása, agylágyulások, korai ütélmezszesedés, nagyfokú vérszegénység, vesébántalmak, stb. Leggyakoribbak az orsóideg hüdések és az ólomkolika által kiváltott heves hastáji fájdalmak.

Az ólommérgezés elleni védekezés alapja a tisztaság, gyakori kézmosás. Munkaközben az étkezés eltiltása. Ugy alsó, mint felső ruhák gyakori változtatása, fürdők, (különösen jhatásuak a meleg kénesfürdők), mind kevesbiteni fogják az ólommérgezések számát. (Folytatjuk.)

Az „Erdélyi Munkás”

október hó elsejével új előfizetési negyedét nyit. Ezt az alkalmat minden öntudatos munkásnak meg kell ragadnia és mindenütt, ahol osztálytársaival találkozik, a műhelyben, a szórakozásnál és otthon új olvasókat kell szereznie!

Amilyen erős a lapunk, olyan erősek vagyunk magunk.

Aki nem olvassa és nem terjeszti a munkások lapját, az nem lehet hű katonája a munkásság ügyének!

Csak az lehet igazi harcosa a szocializmus eszméjének, aki legerősebb fegyverét, az „Erdélyi Munkás”-t olvassa és terjeszti.

Előfizetőinket felkérjük, hogy lejárt előfizetéseiket sürgősen ujtassák meg, hogy a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

A nagyszebeni ideiglenes központi titkárságtól közlés végett az alábbi felhívást kaptuk:

Felhívás

az összes pártszervezetek és helyi csoportokhoz

A szeptember 7-én tartott pártértekezleten hozott határozat értelmében partunk — amennyiben az ehhez szükséges szabadság biztosítva lesz — részt fog venni az alkotmányozó országgyűlési választásokon. A választási küzdelem előkészítése és vezetése érdekében a központi pártválasztmány a következő intézkedések szükségességét határozta el:

I. Kerületi választási bizottságok.

1. A központi pártválasztmánnyal való összeköttetés fentartása, a pártszervezésre szükséges intézkedések, valamint a pártérdekeknek a választáson való megvédése céljából minden választókerületi székhelyen egy kerületi ideiglenes választási bizottság alakítandó.

2. A kerületi választási bizottság alakul a kerület székhelyén levő pártszervezet vagy helyi csoport elnökéből, titkárából, valamint minden a kerülethez tartozó községből kiküldött két-két tagból.

3. A kerületi választási bizottság a szükséghez képest fogja üléseit tartani. Az első ülésen megalakul, megválasztja elnökét, két alelnökét és a titkárát.

4. A kerületi választási bizottságok lesznek hivatva megállapítani a jelölt személyét. Határozatukat haladéktalanul a központi pártválasztmánnyal fogják felterjeszteni, amelynek alapszabályszerű joga a jelölést jóváhagyni vagy megváltoztatni.

5. A kerületi választási bizottságnak alárendelt és segítő szervei lesznek a községi választási bizottságok.

II. Községi választási bizottságok.

1. A választási propaganda, a községi hatóságok által a választás tárgyában tett intézkedéseinek ellenőrzése érdekében községi választási bizottságok alakítandók.

2. A községi választási bizottság alakul az összes helyi szervezetek és csoportok elnökeiből, titkáraiból és más községbeli alkalmas elvtársakból.

3. A községi választási bizottság mindig a szükséghez mérten fogja üléseit tartani.

Az első ülésen megalakulván, megválasztja elnökét, alelnökét és titkárát. — Ugyancsak ezen az ülésen megválasztja a kerületi választási bizottságba a két tagot.

Az összes elvtársak felkéretnek, hogy a legrövidebb idő alatt tegyenek eleget a fentieknek, mert az idő rövidsége a választásokig haladékat nem tűr.

A párttitkárság.

Elvtársak! Agitáljatok a
„Tribuna Socialista”
román és a
„Wahrheit”
német nyelvű pártlapok
érdekében.

SZAKMOZGALOM

A brassói asztalos és kárpitos munkások kizárása még tart. Asztalos és kárpitos Brassóba ne utazzon.

A nyomdai munkások kolozsvári szak szervezete a munkaadók delegáltjaival a múlt héten tárgyalásokat folytatott, melynek eredményeként e héttől kezdődőleg szakmunkások, munkásnők és segéd munkások 25 százalékos béremelést kapnak. Ezek alapján a szakmunkások minimuma heti 200 K és 75 százalék drágasági pótlék, a munkásnők és segéd munkások minimuma heti 80 K és 75 százalék drágasági pótlék. Megalakították egyúttal az ár vizsgálgó bizottságot, valamint megválasztották a békéltetőbizottság tagjait is.

A kolozsvári vas- és fémmunkások mozgalmi. A Junász-féle magyar patkógyár munkásai három havi időtartamra kollektív szerződést kötöttek a céggel. Bérekben 40 százalékos és 15 százalékos eredményeket értek el.

A kolozsvári művegtag kázió munkások hosszabb tárgyalások után végre megegyeztek a kormányzótanács kiküldöttével a bérek felemelésében. Az elért eredmények a következők: Május 20-ig visszamenőleg 20 százalék, augusztus 4-től kezdve 40 százalék béremelést értek el. A munkások meglehetősen ezzel az eredménnyel elégedve, amit szervezetségükkel értek el. Ez az eredmény nem ment simán, harc nélkül keresztül, elvtársainknak heteken át kellett vitatkozniuk Todorán gondnoknak középkori tudatlanságával. Todorán hatóságilag akarta a munkások kenyérkérdését elintézni. Olyasmire vállalkozott, ami nálánál okosabb embernek sem sikerült. Végre a kormányzótanács kiküldöttje oktatta ki Todoránt arra, hogy a munkások követelése jogos.

A Melissa-cukorkagyár munkásai új egyezséget kötöttek a céggel. A gyár anyaghiány miatt hosszabb ideig szünetelt. Az üzem működésének megkezdése előtt a szak szervezetenek új egyezséget ajánlott fel. Az új egyezés szerint 60 és 100 százalékos béremelést értek el a munkások. Sőt a cég még ennél is tovább ment. A gyár szünetelésének ideje alatt a munkások teljes bérét levonás nélkül fizette, ami március 1-től szeptemberig több mint 5 havi munkabér, amely igen tekintélyes összegre rug. Erről a cselekedetről tudomást vehetnének azok is, akik kizárólag a munkások kizsákmányolására építik üzleti profitjukat.

A Czink-féle vegytisztító és mosóintézet munkásai is új egyezésre léptek a cég főnökével. A kollektív szerződés már augusztus 31-én lejárt, de már előzőleg a munkálató önszántából 20 százalékkal javította a béreket. Az egyezés megkötése alkalmával a munkások még 10 százalékot kértek, amit a cég meg is adott. Az eredmény összesen 30 százalék.

Munkások! Munkásnők!

Olvassátok és terjesszétok az

Erdélyi Munkást

HIREK

— Az adóügyi visszaélések és Sterna Lajos famunkás kofferje. Ezt a kettőt szándékosan hoztuk össze, hogy párhuzamot vonjunk a munkás és a milliomosok között. Tischler Mór, Dick Jakab háborus milliomosok és társaik nem fizetnek adót. Nagy birtokaikat és házaikat nem látják meg a végrehajtók, nemleges jegyzőkönyvet vesznek fel. Sterna Lajos famunkástól 288 korona adót követelnek és minthogy fizetni nem tud, egyetlen ingó és ingatlan vagyonát, egy faladát lefoglalnak és elárverezik. Nem tudjuk, hogy az adóhivatal vezetői egyetemet, vagy középiskolát jártak és tudják-e, hogy mi az a létminimum? Ha nem tudják, kérjük vissza a tandíjukat, mert mi ingyen tartunk a részükre előadásokat erről a témáról. Az egész művelt világon törvény biztosítja a munkás adómentességét, mindenütt tudják, hogy a munkás nem keres többet, mint a mennyi a megélhetésére szükséges és legtöbbször még annyit se. Az adóügyek vezetői hatra-vakra — minden számítás nélkül — minden munkásra kirójják a 288 korona adót, tüzzel vassal be is hajtják, ha nincsen pénz, elviszik az utolsó vagyonát, a koffert. Amíg a munkásokat üldözik, a gazdag milliomosokat futni hagyják. Így történhetik meg, hogy a Sterna Lajosok egyetlen vagyonát, a faladát dobra verik, a Dick Jakobok nagy üzletében pedig nem találnak elárverezni

— Intrikálnak a közlelmezési üzem ellen. Már a múlt évben hadjáratot indítottak a lánckereskedők az élelmezési üzem ellen. A városi közlelmezési üzem némileg utját állja az amugy is nagy árk folytonos emelkedésének. A közelmúltban száz korona volt a cukor s amint az üzemnek cukor érkezett, a lánckereskedők kénytelenek voltak 30 koronára leengedni az árakat, sőt most már 24 koronáért is lesz cukor. Ezek az áresések nem tetszenek a lánckereskedőknek. Ez az oka az alattomos intrikáknak, de okulva a múlt évi kudarcon, nem mernek nyíltan fellépni. Az ellátott munkások között próbálkoznak az üzem ellen izgatni, abban a reményben, hogy most már sikerrel jár az ellátást teljesen megkaparintani. Nem mondjuk, hogy az ellátás kifogástalan, de a szállítási nehézségek nem adnak módot a jobb ellátásra. Most 30 vagon liszt kiosztás alatt áll, a cukrot e héten várják. Ujabbban 50 vagon gabona van kiutalva. Remélhetőleg az ellátás fennakadás nélkül biztosítva lesz, ha valami közbe nem jön. Az üzemnek érkezett élelmiszerek alaposan csökkenteni fogják az ellátatlanok élelmiszereinek az árait, a lánckereskedők is kénytelenek lesznek a napi áron eladni az áruikat.

Elvtársainkat figyelmeztetjük, hogy ha az ellátásból törünek valakit, jelentkezzenek a titkársági irodánkban és amennyiben megállapítást nyer, hogy az ellátásra rá van szorulva, igazolni fogjuk, hogy a további ellátásban részesüljenek.

— Veszteségünk. Tóth János építőmunkás elvtársunk e hó 12-én hosszas betegség után elhunyt. Elvtársunk 39-ik évében, élete derekán hagyta itt árva 3 gyermekét. Neje már egy évvel ezelőtt elhalt. Elvtársunkat nemcsak a betegség emésztette, de hűséges élettársának az elvesztése is, sietette pusztulását. A veszteség nemcsak árváit érinti súlyosan, de súlyos veszteség a pártra és az építőmunkások szer-

vezetere is. Mint hűséges tagja a munkásmozgalomnak, mindig bátor és kitartó harcosa volt, emléke sokáig fog élni a munkások szívében. Elhunyt elvtársunk koporsója felett *Fekete Lajos* építőmunkás elvtársunk tartott meghatározó beszédet az építőmunkások szakszervezetének nevében. A szakszervezet szeretetének jeléül koszorút helyezett az elhunyt koporsójára, a temetésen az egyet gyászlobogója alatt testületileg vett részt. A sirnál *Klein Jakab* elvtársunk beszélt a szocialista párt nevében. Méltatta az elhunyt érdemeit, megemlékezett a munkásság nehéz helyzetéről, hogy milyen súlyos veszteség a munkásságra minden egyes harcának az elvesztése. Elvtársunk, aki életében kötelességét teljesítette munkástársaival szemben, sokáig fog emlékünkből élni.

— A szegénynek nincsen helye az ideggyógyászatban! Az orvos szociális érzéséről köteteket irtak már azok, akik az emberiség nyomorával foglalkoznak. Mi természetesen tartjuk azt, hogy az orvos embeségesen kell, hogy érezzen, hisz ő az, aki a szenvedő emberiség baját és nyomorát a legjobban ismeri. Annál inkább meglepett minket *Porsche Oszkár* Ferenc ideggyógyászati orvos viselkedése egy munkásnővel szemben. *Kovács Erzsébet* börtényi munkásnő epilepsziás rohamban hirtelen rosszul lett s a börtény egy tisztviselője az ideggyógyászatra szállította. A portásnak jelentették, hogy a beteg felvétele érdekében az orvossal akarnak beszélni. A portás kijelentette, hogy az orvos az irodában van és most nem jöhet. Végre hosszas várakozás után, nagy álmosan megjelent az orvos, aki egy elutasító mozdulattal kijelentette, hogy nincsen hely. A beteg nagyon rosszul volt, a kísérő tisztviselő kétségbeesett a nem várt fogadtatás miatt. Kijelentette, hogy ő nem viszi el a beteget, otthagyja. Erre *Porsche* orvos azt mondta, hogy a beteg maradjon csak az utcán, ő be nem engedi. Persze, szegény munkásnőről van szó, de lett volna csak egy gazdag, jól fizető páciens, rögtön került volna hely. Az ideggyógyászat állami intézet. Ilyen rendkívüli esetekben kell hogy helye legyen a betegnek még akkor is, ha az *Porsche Oszkár* Ferencnek nem jövedelmez semmit. Az ottani orvosok, úgy tudjuk, fizetést kapnak és nem szabad a betegfelvételt a vagyoni álláshoz kötni. A belgyógyászati klinikán az orvos felismerte a beteg súlyos helyzetét és végre ottan felvették. *Porsche* urtól több szociális érzést kérünk és a jövőben gondoljon a szegény betegre is, aki hasznos tagja a társadalomnak.

— *Schwartz Jakab* szállító és háztulajdonos. A házbérkérdése újból felvetődött egy megjelent rendelet kapcsán. Ugyanis a nagylakások és üzletek bérét 40 százalékkal emelték és ezt az egyes uzsorás háziurak úgy értelmezik, hogy joguk van a lakókat megnyuzni. *Schwartz Jakab* az Unió-utcai házában lakó *Knöpfler Albert* sütőmesternek 7000 koronás lakását

40 ezer koronára akarja felemelni. *Schwartz* csekély 33 ezer koronát akar kizsarolni évente. A rendelet szerinti 40 százalékos házbéremelés 2800 koronát jelent és nem 33 ezer koronát. *Schwartz Jakab* ur, mit gondolsz, az erdőben vagyunk?

— *Lupuj*, a népvezér! A „Tribuna Socialista” román központi pártlapunkban olvastuk, hogy *Lupuj* ur avanszált. Denunciáló állását otthagyta és népvezérnek csapott fel. Ugyancsak a Tribunából tudjuk meg, hogy *Lupuj* Kolozsvárt valami gyűlésfelét tartott iparosokkal és vasuti munkásokkal. Nagyon is szerény és kisarányú gyűlésről lehet szó, mert érdeklődtünk és kutattunk utána, de senki sem tud róla. Ha volt valamilyen gyűlés és *Lupuj* egy teremben valaki levegőt szivott, bámuljuk, hogy minden nélkül kibirta. Az elvtársak nagyon jól ismerik *Lupuj* szomorú szerepét, amelyet nem is olyan régen töltött be a munkássággal szemben. Vagy azt hiszi *Lupuj*, hogy olyan hamar feledésbe ment a szereplése? — Aki népszerű akar lenni, legyen tiszta a — lelkiismerete.

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

N. B. (Kolozsvár.) A jövő héten, mert most annyira felhalmozódott az anyagunk, hogy legjobban akarattal sem tudunk kívánságának eleget tenni. — M. (Brassó.) A munkaadók szövetségével kötött kollektív szerződést mindeztideig nem kaptuk meg, küldjék el még egyszer.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **RUSS GYÖRGY**
Az erdélyrészi szocialista párt tulajdona.

SZINHÁZI HIREK.

Heti műsor.

Szombat d. u.: *Zsuzsi kisasszony*.
Szombat este: *Tolóné*.
Vasárnap d. u.: *Vasgyáros*.
Vasárnap este: *Három a kislány*.

Mozi hírek.

Szinkör-mozgóban.

Szombaton: *Szellemek éjszakája*.
Vasárnap: *Szellemek éjszakája*.

Egyetem-mozgóban.

Szombaton: *Fényes külső, üres szív*.
Vasárnap: *Fényes külső, üres szív*.

Uránia-mozgóban.

Szombat: *Milliók kalandja*.
Vasárnap: *Milliók kalandja*.

Felhívás

Azon szülők, kik fiaikat pincértanulónak akarják adni (14 éven felüli korban), jelentkezzenek Unió-utcában

Botha Ferenc
pincérügynöknél.

Nyilatkozat

Műhelyemben f. hó 12-én egy olyan esemény történt, melyből kifolyólag munkásaimat egy illetéktelen egyén által bizonyos erkölcsi sérelem érte. Miután nincs

módban, hogy munkásaimnak a sérelmező által elégtételt adassak, magam részéről a történetekért sajnálatomat fejezem ki s egyben kezességet vállalok azért, hogy a jövőben munkásaimat hasonló sérelmek nem fogják érni.

Kolozsvár, 1919 szeptember hó.

Üzv. Ricsi Albertné.

MELISSA

cukorkagyárában

ismét megindult a munka.
Felhívjuk munkásnőinket, hogy teljes létszámban jelentkezzenek.

Mautner és társa.

Lapkezelőinket felhívjuk, hogy elszámolásukat a hetenkint visszamaradt lapok feltüntetésével küldjék meg. Ha tizszázaléknál több lap marad vissza, úgy távirat útján rendeljék azt le. A pénz bank útján utalják át avagy postautalványon küldjék be.

Kolozsvári
Takarékpénztár és Hitelbank R.-T.
KOLOZSVÁR
Mátyás király-tér 7. sz.

Befizetett alaptőkéje 4 millió korona. :: Egyéb alapjai 2,700.000 kor.

Elfogad betéteket könyvecskékre, vagy folyószámlára előnyös kamatozás mellett.

Bőrüzlet

Tisztelettel értesítjük t. vevőinket, hogy bóraktárunkat

vasuti állomás közelében

Ferencz József-ut 83. sz.

alá helyeztük át. Raktáron tartunk bel- és külföldi bőrárakat, mindennemű cipőkellékeket. Elárulás úgy nagyban, mint kicsinyben eszközöztetik

Fischer Testvérek

Erdélyi Bank
és Takarékpénztár r.-t.

Kolozsvár, Mátyás király-tér 32. sz. (Saját ház.)
Fióktintézet: **Tordán.**

Betéteket elfogad takarékpénztári könyvecskére, vagy folyószámlára a legelőnyösebb kamatozás mellett és azokat az összeg nagyságára való tekintet nélkül rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. Hadifoglyok részére átutalásokat csupán kész kiadások leszámítása mellett teljesít.

Igazgatóság	1-65 sz.
Titkárság és levelezés	9-09 sz.
Bankosztály	12-69 sz.
Pénztár váltóüzlet	10-82 sz.
Erdélyi mezőgazdasági r.-társaság	11-61 sz.

PÉNZTÁRI ÓRÁK:
Délelőtt fél 9 órától délután 1 óráig

Ha finom cukorkát akar, kérjen Melissát!

Olcsó árairól és szolid kiszolgálásáról előnyösen ismert

SZABÓ JENŐ

női divatruháza,
Kolozsvár, Wesselényi Miklós-u. 5.

Raktárra érkeztek ruhaselymek és costümszővet újdonságok.
Mosó delén . . . . . 22 korona
Kreton . . . . . 29 korona
Duplaszéles grenadin . . . 45 korona
100 sz és fekete taft . . . 95 korona
Tisztelettel **Szabó Jenő.**